

**Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen
kulttuurikasvatussuunnitelma**
Kevät 2024

19.2.2024

Tavoitteet

Taide- ja kulttuurikasvatus edistää varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa erilaisten laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista. Se on myös kulttuurista osaamista ja vuorovaikutustaitoja.

Kulttuurikasvatuksen tavoitteena on kehittää lasten monipuolista ilmaisua, mielikuvitusta ja luovuutta sekä tukea itsetuntoa. Tässä suunnitelmassa puhuttaessa varhaiskasvatuksesta tai päiväkodista tarkoitetaan sillä myös esiopetusta.

Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on varmistaa lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet laadukkaaseen kulttuurikasvatukseen Mäntsälän varhaiskasvatuksessa. Suunnitelma on jaettu ikäkausittain: 1-5-vuotiaat ja esiopetusikäiset. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma on osa Mäntsälän kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaa, joka alkaa varhaiskasvatuksesta ja päättyy perusopetuksen yhdeksännelle luokalle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Mäntsälän varhaiskasvatuksessa hyödynnetään lähellä olevaa ympäristöä ja kulttuuritarjontaa. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lasten eri kieli- ja kulttuuritaustat sekä omaan/suomalaiseen kulttuuriin kuuluvat juhlat ja merkkipäivät. Perheet osallistuvat lastensa varhaiskasvatusyksikön juhliin ja ovat mukana yksiköiden perinteissä. Henkilöstön omalla asenteella on suuri merkitys siinä, että varhaiskasvatuksessa on positiivisesti suhtautuva ilmapiiri eri

19.2.2024

kulttuureihin. Henkilöstön on tärkeää panostaa myös oman ryhmän toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöön. Kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua harjoitellaan lasten kanssa kirjallisuuden, perinneleikkien, musiikin, yhteisten tapahtumien ja tunnetilojen ilmaisun kautta. (Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022.)

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen edellyttävät yhteistyötaitoja. Esiopetuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa. Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan. Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Lapsia ohjataan arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja. Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan ja heitä rohkaistaan ilmaisemaan itseään eri keinoin. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.)

Mäntsälän esiopetusyksiköissä hyödynnetään lähellä olevaa ympäristöä ja kulttuuritarjontaa. Yhteisiä kulttuurimahdollisuuksia ovat mm. kirjasto, museot ja kirkko. Yhteistyötä tehdään Mäntsälän kunnan kulttuuritoimen kanssa. Opettajat ovat aktiivisesti yhteydessä eri kulttuuripalvelujen tuottajiin. Perusopetuksen kulttuurisuunnitelmaa hyödynnetään esiopetuksen arjessa mahdollisuuksien mukaan. Esiopetusryhmässä jokaisella lapsella on oma kulttuurinen taustansa, joka huomioidaan ryhmän toiminnassa. Esiopetuksen henkilöstön omalla asenteella on suuri merkitys siinä, että esiopetuksessa on positiivisesti suhtautuva ilmapiiri eri kulttuureihin. Eri kulttuuritaustojen lisäksi esiopetuksessa huomioidaan suomalaiseen kulttuuriin kuuluvat juhlat ja merkkipäivät. Henkilöstön on tärkeää panostaa oman ryhmän toimintakulttuurin ja oppimisympäristön jatkuvaan rakentamiseen. Kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua harjoitellaan lasten kanssa kirjallisuuden, perinneleikkien, musiikin ja yhteisten tapahtumien kautta. Hyvät tavat ja toisen ihminen arvostava kohtaaminen korostuvat arjessa. Avoin vuorovaikutus ja tunne yhteisöön kuulumisesta ovat tärkeitä opeteltavia taitoja. Kasvatusyhteisön tapakulttuurista kerrotaan huoltajille keskusteluissa ja tiedotteissa. (Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2023.)

Monilukutaito

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen

19.2.2024

lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022).

Mäntsälässä varhaiskasvatuksen arjessa on tärkeää, että monilukutaito nähdään hyvin monipuolisena ilmiönä ja sen tarjoamia mahdollisuuksia tarjotaan lapsille. Monilukutaidon lähtökohta on aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksessa. Lasten kanssa tutkitaan ympäröivää maailmaa, opetellaan tulkitsemaan eleitä ja ilmeitä, nimetään esineitä ja asioita, etsitään yhdessä tietoa (Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022).

Päiväkodin kulttuurivastaava

Päiväkoteihin nimetään kulttuurivastaava, jonka tukiverkostona toimivat muiden päiväkotien kulttuurivastaavat ja heidän yhteinen Teams ryhmä. Vastaavan tehtävänä on tuoda kulttuurikasvatus esille päiväkodin arjessa sekä kannustaa ja motivoida henkilökuntaa kulttuurikasvatuksen toteuttamisessa ja kehittämisessä. Kulttuurikasvatusvastaava toimii Mäntsälän kulttuuritarjonnan ja päiväkodin välisenä yhdyshenkilönä ja tiedottajana. Kulttuurivastaava tukee päiväkodin muuta henkilöstöä ja päiväkodin johtajaa päiväkodin oman suunnitelman laadimisessa ja toteuttamisessa.

Kulttuurivastaava:

- ❖ huolehtii omassa päiväkodissa kulttuuriin liittyvästä tiedottamisesta. Tapahtumamainokset ja muu viestintä kulkee pääosin kulttuurivastaavien kautta
- ❖ tiedottaa vanhemmille kulttuurikasvatuksesta ja kulttuuriteemavuodesta sekä lastenkulttuuripalveluista
- ❖ ottaa päiväkodin kokouksissa vuosittain esille päiväkodin suunnitelman kulttuurikasvatuksesta ja huolehtii toteutuksen arvioinnista
- ❖ toimii tärkeässä roolissa viestinviejänä lasten kulttuurin osalta

19.2.2024

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja kirjastopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö

Kirjasto edistää lasten kielellistä kehitystä ja oppimista tarinoiden, elämysten ja monipuolisten aineistojen avulla. Kirjasto tukee myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilökunnan mahdollisuuksia kehittää lasten monilukutaitoa. Kirjasto on monimuotoinen kokemus- ja oppimisympäristö.

- ❖ Kirjastoauto tuo kirjastopalvelut säännöllisesti päiväkotien käyttöön.
- ❖ Esiopetusryhmille suunnatut ohjatut kirjastovierailut sisältävät opastusta kirjastossa toimimiseen ja aineistoihin tutustumista. Vierailulla tutkitaan kirjaston tiloja ja laitteita vuorovaikutteisesti ja toiminnallisesti.
- ❖ Kirjasto toimii varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilökunnan tukena
 - tarjoamalla käyttöön Kirkes-kirjastojen (Järvenpää, Kerava, Mäntsälä ja Tuusula) vieraskielisen aineiston, monikielisen kirjaston aineistoa sekä selkokielistä ja Celian aineistoa
 - esittelemällä kirjaston tarjoamia ja verkossa olevia palveluja ja aineistoja niin, että henkilökunnan tiedonhaku- ja tiedonhallintataidot kehittyvät
 - opastamalla kuinka Kirkes-kirjastokimppaa ja verkkokirjastoa voidaan hyödyntää, jotta henkilökunta osaa opastaa myös lasten vanhempia
 - kokoamalla pyydettäessä valmiita aineistopaketteja
 - antamalla kullekin ryhmälle yhteisökortin, jossa vastuuhenkilönä joku ryhmän työntekijöistä. Yhteisökortille lainatulla aineistolla on pidempi laina-aika (6 viikkoa).
- ❖ Päiväkodit voivat hyödyntää kirjaston tiloja lasten töiden näyttelytiloina (varaus kirjaston kautta) sekä käydä katsomassa kirjastossa esillä olevia näyttelyitä.
- ❖ Kirjaston kaikille tarkoitettut satuhetket ovat myös varhaiskasvatuksen ryhmille avoimia.

Esiopetusryhmille suunnattujen ohjattujen vierailujen sopimiseksi kirjasto lähettää ohjeet yksiköiden kirjastoyhteyshenkilöille. Muut mahdolliset palvelut päiväkodeille sovitaan kirjaston henkilökunnan kanssa erikseen.

19.2.2024

Kulttuurikasvatussuunnitelma

1-5 -vuotiaat

Tavoite

Meidän päiväkodissamme

<p>1.Päivittäinen kulttuurikasvatus</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuurisia kokemuksia päiväkodissa ja lähiympäristössä: musiikki, riimit, lorut, runot, sadut, musiikkiliikunta • erilaisten kulttuuristen taustojen huomioiminen • lastenkulttuurin esille tuominen, kannustaminen ja tukeminen (hassuttelut, leikit, pelit, kertomukset, piirrossarjat yms.) • mitä muuta päiväkodissamme? 	
<p>2.Kulttuuri kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena</p> <ul style="list-style-type: none"> • mahdollisuus omaehtoiseen ilmaisuun • yleisönä olemisen kokemuksia • lähiympäristön kulttuurin kokeminen vuosikellon mukaisesti • päiväkodin juhlat ja muut perinteet • mitä muuta päiväkodissamme ja lähiympäristössä? 	
<p>3.Yhteistyötahot</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoauton ja lähikirjaston palvelut • ulkopuolisten esiintyjien vierailut päiväkodissa • vierailut näyttelyissä, konserteissa • mitä muuta päiväkodissamme ja lähiympäristössä? 	

Esiopetus

Tavoite edellisten lisäksi

Meidän päiväkodissamme

<p>1.Päivittäinen kulttuurikasvatus</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolista taiteeseen ja kulttuuriin tutustumista sekä itseilmaisun toteutumista • mitä muuta päiväkodissamme? 	
<p>2.Kulttuuri kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena</p> <ul style="list-style-type: none"> • tavoitteellisesti suunniteltu lähiympäristön kulttuuriin tutustuminen (patsaat, veistokset, maalaukset, rakennustaide) 	

19.2.2024

<ul style="list-style-type: none">• paikalliskulttuuriin ja historiaan tutustuminen, museot, nähtävyydet• tutustumista eri taiteen- ja kulttuurinaloihin• mitä muuta päiväkodissamme ja lähiympäristössä?	
3. Yhteistyötahot <ul style="list-style-type: none">• monipuolista taiteeseen ja kulttuuriin tutustumista sekä itseilmaisun toteutumista• tavoitteellinen kirjastoysteistyö• mitä muuta päiväkodissamme?	

Lähteet

Lastenkulttuuri.fi

Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatus opas

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022